

**INFORMACJE DOTYCZĄCE WYMAGAŃ FORMALNYCH I
MERYTORYCZNYCH STAWIANYCH PRACOM LICENCJACKIM /
MAGISTERSKIM NA WYDZIALE NAUK TECHNICZNYCH I SPOŁECZNYCH
WSiZ**

Wprowadzenie

Zgodnie z nowym modelem kształcenia i realizacją postulatów Procesu Bolońskiego przyjęto w Polsce system trzystopniowego kształcenia:

- 1) studia licencjackie lub inżynierskie,
- 2) uzupełniające studia magisterskie,
- 3) studia doktoranckie.

Studia pierwszego stopnia kończą się napisaniem pracy licencjackiej. Studia II stopnia kończą się napisaniem pracy magisterskiej. Na Wydziale Nauk Technicznych i Społecznych prace pisane są na następujących kierunkach;

- 1) Ekonomia – studia I stopnia,
- 2) Ekonomia – studia II stopnia,
- 3) Zarządzanie – studia I stopnia.

Celem opracowania jest przygotowanie materiału pomocniczego dla studentów piszących prace licencjackie/magisterskie na Wydziale Nauk Technicznych i Społecznych Wyższej Szkoły Informatyki i zarządzania im. Prof. Tadeusza Kotarbińskiego.

W opracowaniu przedstawiono opis warunków oraz wymagań formalnych i merytorycznych stawianych pracom licencjackim/magisterskim przygotowywanym na Wydziale.

Założenia ogólne

- Napisanie pozytywnie ocenionej pracy licencjackiej jest jednym z podstawowych warunków ukończenia studiów I stopnia, a pracy magisterskiej ukończenia studiów II stopnia.
- Pracę licencjacką/magisterską student wykonuje pod kierunkiem uprawnionego do tego nauczyciela akademickiego: profesora, doktora habilitowanego, lub doktora upoważnionego przez Radę Wydziału.

- Praca powinna być sprawdzianem opanowania przez studenta wiedzy zdobytej na danym kierunku studiów oraz umiejętności jej praktycznego zastosowania.
- Praca licencjacka/magisterska jest samodzielną próbą rozwiązania zagadnienia naukowego określonego w temacie. Jej zadaniem jest wykazanie, że student potrafi wykorzystać wiadomości teoretyczne zdobyte podczas studiów.
- W pracy licencjackiej/magisterskiej student powinien się wykazać pogłębioną znajomością jednej z dyscyplin naukowych objętych programem, stanowiącej przedmiot specjalizacji. Ponadto powinien w niej udokumentować umiejętność samodzielnego wyszukiwania literatury naukowej i posługiwania się nią, a także umiejętność korzystania z materiałów źródłowych oraz łączenia wiedzy teoretycznej z zagadnieniami praktycznymi.
- Praca licencjacka/magisterska powinna być oparta na literaturze przedmiotu i stanowić samodzielną analizę wybranej jednostki gospodarczej, sektora, zjawiska lub procesu ekonomicznego opartą na danych pierwotnych (badania własne) lub danych wtórnych (sprawozdania, raporty, materiały statystyczne),
- Praca powinna zawierać krytyczną analizę zarówno piśmiennictwa, jak i empirycznej części pracy; w pracy należy zatem podjąć próbę formułowania własnych wniosków, ocen, poglądów oraz prognoz.
- Praca nie może nosić cech plagiatu.

Temat pracy

- Powinien posiadać cechę aktualności oraz odpowiadać treściom zawartym w pracy.
- Przy ustalaniu tematu pracy powinno się brać pod uwagę: kierunek oraz specjalność studiów/modułu, zainteresowania naukowe studenta i promotora, profil naukowy jednostki organizacyjnej Wydziału, w której praca jest wykonywana i praktyczne możliwości jej realizacji.
- Zaleca się, aby tematy prac dotyczyły jasno wyodrębnionego problemu, ujętego raczej w sposób wąski niż szeroki, miały związek z praktyką gospodarczą i miały charakter empiryczny oraz rozwiązywałyby konkretny problem badawczy.
- Sformułowanie tematu powinno mieć charakter problemowy.
- Do pracy należy dołączyć Kartę akceptacji tematu.

Objętość i struktura pracy

- Objętość pracy dyplomowej zależy od przedmiotu badań oraz zastosowanej metodyki. Zaleca się aby prace licencjackie liczyły od 50 do 60 stron, natomiast prace magisterskie od 60 do 80 stron (tekst pisany 1,5 odległości między wierszami).
- Poszczególne części pracy powinny pozostawać we właściwej proporcji wynikającej z tematu pracy i zastosowanej metodyki.

Cele i zadania prac dyplomowych:

- 1) czynne posługiwanie się nabytą wiedzą i wykorzystanie jej w praktyce, bądź do wnioskowania teoretycznego,
- 2) rozszerzenie zdobytej wiedzy poprzez poszukiwania w literaturze naukowej,
- 3) stosowanie racjonalnych metod pracy naukowej,
- 4) ćwiczenia w myśleniu naukowym,
- 5) posługiwanie się jasnym i precyzyjnym językiem,
- 6) obserwowanie i analizowanie zjawisk, zwłaszcza tych z którymi spotyka się dyplomant,
- 7) dostrzeżenie prawidłowości występujących w obrębie tych zjawisk,
- 8) budowa prawidłowych konstrukcji myślowych,
- 9) samodzielność myślenia przy opracowaniu tematu,
- 10) eksponowanie przewodniej myśli całej pracy,
- 11) krytyczne ujmowanie treści dla zapewnienia porządku w prezentowanym wywodzie myślowym.

Dyplomant powinien nabyć właściwe umiejętności techniczne przy:

- 1) zbieraniu materiałów,
- 2) ich gromadzeniu,
- 3) klasyfikowaniu,
- 4) przetwarzaniu.

Praca powinna być poprawna stylistycznie i językowo. O poprawności pracy decydują względy logiczne i gramatyczne.

Dyplomant powinien wystrzegać się:

- 1) stylu publicystycznego,
- 2) kolokwializmów, czyli zwrotów charakterystycznych dla języka mówionego – potocznego,
- 3) używania zwrotów w pierwszej osobie, typu: w tym celu przeprowadziłem badania,
- 4) **najlepiej używać formy bezosobowej** np: w tym celu zostały przeprowadzone badania, stwierdzono, udało się udowodnić itp.,
- 5) najlepiej pisać w czasie przeszłym dokonanym, za wyjątkiem tych fragmentów wstępu, gdzie prezentowane są wyniki badań ujęte w literaturze np. M. Rekowski w swojej pracy podejmuje próbę oceny...,
- 6) stylu napuszonego i pseudoliterackiego,
- 7) germanizmów i rusycyzmów,
- 8) nadmiernej ilości strony biernej, typu: przeprowadzono badania zamiast badania zostały przeprowadzone,
- 9) nadmiaru słownictwa fachowego,
- 10) starych sformułowań i zwrotów języka fachowego.

Błędy najczęściej występujące w pracach:

- 1) niezgodności treści pracy z jej tytułem,
- 2) niezgodności treści rozdziałów lub podrozdziałów z ich tytułami,
- 3) nadawanie rozdziałom tytułów takich jak tytuł pracy bądź podobnych czy nadawanie podrozdziałom tytułów takich samych jak tytuły rozdziałów,
- 4) powtarzanie tych samych zagadnień w pracy,
- 5) niewłaściwa kolejność przedstawiania wyników to jest niezgodna z planem pracy, lub nieprzestrzegania następstwa czasu czy logicznej kolejności,
- 6) błędna lub niewłaściwa klasyfikacja i nieodpowiedni podział wyników na grupy,
- 7) złe opracowanie zestawień tabelarycznych,
- 8) błędy graficzne w przedstawianiu wyników,
- 9) brak opisów objaśniających rysunki lub błędne opisy,
- 10) błędy w omawianiu i analizie wyników badań np. przytaczanie wyników bez ich analizy, niepełne wykazanie zależności, powiązań, przyczyn i skutków w badanych zjawiskach,
- 11) błędy wnioskowania np. wnioski nieadekwatne do wyników badań i nie wynikające z pracy,

- 12) błędy ortograficzne,
- 13) błędy językowe, stylistyczne, gramatyczne,
- 14) błędy interpunkcyjne,
- 15) błędy maszynowe,
- 16) przepisywanie fragmentów prac innych autorów bez podawania źródła,
- 17) nadmierne cytowanie prac innych autorów.

Cytowanie w pracy jest dopuszczalne gdy:

- 1) nie można własnymi słowami przekazać cudzych myśli/sposobu rozumowania bez ryzyka zmiany tekstu,
- 2) jakaś myśl/teza została przez innego autora wyrażona w wyjątkowo trafny sposób lub dla wykazania ewolucji poglądów jakiegoś autora,
- 3) chcemy polemizować z cudzym poglądem.

Błędy mogą wystąpić w formie:

- 1) cytowania niekoniecznego, gdy cytujemy dla zaprezentowania oczywistej wiedzy z dyscypliny, do której należy temat,
- 2) zbyt częstego cytowania,
- 3) kompilacji.

Zbyt częste cytowanie występuje wówczas gdy:

- 1) student nie zadaje sobie trudu lub nie potrafi krócej i własnymi słowami dokładnie oddać cudzej myśli,
- 2) nie rozumie cudzej wypowiedzi.

Powtórzenia w pracy:

- 1) jeżeli w pracy jakaś kwestia jest podejmowana wielokrotnie, to trzeba dać dowód, że czynimy to świadomie,
- 2) dowodem panowania nad tekstem i tokiem wywodów mogą być następujące zapowiedzi powtórzeń: jak już o tym wzmiankowano, jak to zapowiedziano, jak już na to zwrócono uwagę (w rozdziale, paragrafie, części poświęconej...).

Układ ramowy każdej pracy naukowej powinien zawierać:

- 1) streszczenie,
- 2) wstęp,
- 3) rozdziały teoretyczne
- 4) wyniki badań i ich rozwinięcie,
- 5) podsumowanie i wnioski końcowe,
- 6) bibliografię,
- 7) spis tabel, rysunków i załączników.

Streszczenie

Streszczenie nie powinno być dłuższe niż na jedną stronę. Powinno zawierać podstawowe informacje o pracy. Należy krótko zaprezentować cel, hipotezy, główne tezy pracy i wynikające z niej wnioski.

Wstęp

Wstęp powinien zawierać:

- 1) uzasadnienie wyboru tematu: wyjaśnić, dlaczego autor wybrał tę problematykę,
- 2) określenie celu głównego i celów cząstkowych,
- 3) określenie przedmiotu i omówienie metod badawczych,
- 4) omówienie struktury pracy (informacja dotycząca zawartości pracy), jej zakres czasowy i przestrzenny,
- 5) przedstawienie hipotezy (założenie, stwierdzenie, które ma się udowodnić, dowieść lub odrzucić), która podlega weryfikacji,

Rozdziały teoretyczne

Student powinien wykazać się wiedzą zdobytą na studiach i pogłębioną w trakcie spotkań seminaryjnych z zakresu opracowywanego tematu oraz znajomością najnowszej literatury.

Wyniki badań i ich rozwinięcie

Student prezentuje dane studium przypadku oraz wyniki badań. Treść rozdziałów może zawierać:

- 1) krytyczną analizę zebranego materiału źródłowego i badawczego,

- 2) omówienie poszczególnych zagadnień na podstawie materiału źródłowego i wyników własnych autora,
- 3) porównanie wyników badań własnych z poglądami na dane zagadnienie wyrażonymi w dotychczas istniejącej literaturze przedmiotu oraz krytykę tych poglądów,
- 4) ocenę zebranych materiałów źródłowych i wyników badań własnych.,
- 5) w rozwinięciu pracy muszą znaleźć odzwierciedlenie sformułowane we wstępie cele oraz hipoteza,
- 6) konstrukcja rozdziałów powinna być zgodna z zasadami ciągu wynikania (każdy rozdział następny powinien być kontynuacją poprzedniego) oraz układu hierarchicznego(rozdziały i podrozdziały są uporządkowane w sposób hierarchiczny).

Podsumowanie/Wnioski końcowe

Należy wskazać na stopień realizacji celów badań oraz zweryfikować postawione hipotezy badawcze i sformułować wnioski wynikające z badań. W podsumowaniu nie można podawać cytatów źródłowych i przytaczać wypowiedzi pochodzących z literatury przedmiotu. Wszystkie materiały źródłowe i literaturowe należy omówić i podać w rozwinięciu pracy czyli w poszczególnych jej rozdziałach. Podsumowanie nie może zawierać powtórzeń poprzednich fragmentów tekstu znajdujących się w rozdziałach.

Prawa autorskie w odniesieniu do prac dyplomowych

- 1) Ochrona praw autorskich studentów:
 - prace dyplomowe to utwory w rozumieniu prawa autorskiego, które reguluje Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dziennik Ustaw nr 24, poz.301),
 - autorom przysługują pełne prawa osobiste a także autorskie prawa majątkowe.
- 2) Przestrzeganie praw autorskich przez autorów prac dyplomowych:
 - autorzy prac dyplomowych muszą sobie zdawać sprawę, że przepisy prawa autorskiego nie tylko chronią ich osobiste prawa autorskie do ich dzieła, ale obowiązują ich samych jako twórców,
 - od pracy dyplomowej wymaga się, by była oryginalnym dziełem jej autora, czyli aby nie była w całości lub części przepisana, skopiowana lub aby nie powstała w wyniku wykorzystania w inny sposób dzieła chronionego prawem autorskim przysługującym osobom innym niż autor,
 - w pracach dyplomowych należy:

- a) dokładnie informować o wykorzystanych źródłach opublikowanych i niepublikowanych (materiały firmy),
- b) w przypadku cytowania dbać by nie zniekształcać istoty problemu nadanego przez twórcę czyli cytaty należy podawać w postaci nie zmienionej w stosunku do oryginału,
- c) w przypadku wykorzystywania wyników badań innych autorów zamieścić informacje w pracy, przy czym w pracy dyplomowej powinny przeważać badania własne, gdyż tego wymaga istota promocyjna tego typu prac,
- d) podawać źródła danych i informacji w przypisach lub formie informacji zamieszczonej pod tabelami, rysunkami a także załącznikami,
- e) informacje o źródłach podawać dokładnie, jasno i zrozumiale, aby osoba zainteresowana dotarciem do źródła mogła je zidentyfikować i znaleźć.

Nie jest dopuszczalne z prawnego ani moralnego punktu widzenia przedkładanie przez studenta pracy dyplomowej, która nie jest jego pracą autorską, lecz została napisana, przez inną osobę, lub została uzyskana za pośrednictwem Internetu bądź w inny sposób.

Kryteria oceny prac dyplomowych

Podstawowymi kryteriami oceny prac dyplomowych są:

- oryginalność,
- poprawność rzeczowa i metodologiczna,
- poprawność logiczna i komunikatywność wypowiedzi,
- poprawność językowa i stylistyczna,
- przydatność w praktyce,
- pracochłonność.

Recenzje prac dyplomowych

Recenzja pracy dyplomowej powinna odpowiedzieć na następujące pytania:

- 1) Czy praca jest właściwie zatytułowana?
- 2) Czy cel pracy został sformułowany poprawnie?
- 3) Czy zrealizowano założenia sformułowane w celu pracy?
- 4) Czy zastosowano właściwe metody badawcze?

- 5) Czy dane zawarte w tabelach i rysunkach stanowią właściwą, zrozumiałą dokumentację treści pracy?
- 6) Czy omówienie wyników jest poprawne i wystarczające?
- 7) Czy wyniki są poprawnie sformułowane i znajdują uzasadnienie w treści pracy?
- 8) Czy zastosowane metody, forma przedstawiania wyników i ich analiza spełniają wymogi pracy dyplomowej?
- 9) Czy w pracy ujęto najistotniejsze pozycje piśmiennictwa adekwatne do problematyki pracy?

W recenzji pracy dyplomowej podlegają ocenie:

- 1) zgodność lub niezgodność tytułu pracy z jej treścią,
- 2) poprawność formalnego układu pracy, jej struktury (podziału na rozdziały i podrozdziały, kompletność tez,
- 3) merytoryczna ocena pracy,
- 4) relatywna nowość tematu pracy jako problemu naukowego,
- 5) cechy charakterystyczne metod badawczych i materiałów naukowych, na których oparł się autor pracy,
- 6) poprawność strony formalnej pracy (język, technika pisania, spis treści , odnośniki do literatury i materiałów źródłowych),
- 7) wartość pracy ze względu na ewentualne korzystanie z niej w dalszych badaniach naukowych lub praktycznych,

Wymagania redakcyjne

- 1) Praca powinna być napisana przy użyciu edytora Microsoft Windows Word;
 - odstęp między wierszami - 1,5 czcionki,
 - rodzaj czcionki – Times New Roman,
 - rozmiar czcionki – 12,
 - margines lewy 3,5 cm, prawy 2,0 cm, górny i dolny 2,5 cm,
 - tekst musi być wyjustowany (wyrównany do prawej i lewej).
- 2) Czcionka tytułów rozdziałów: 14 pogrubiona, czcionka tytułów podrozdziałów: 13 pogrubiona.

- 3) Odstęp między końcem poprzedniego podrozdziału a kolejnym podrozdziałem powinien wynosić 3 wiersze, natomiast między tytułem podrozdziału a treścią podrozdziału 2 wiersze.
- 4) Nowy rozdział zaczynamy od nowej strony, podrozdziały piszemy nie od nowej strony ale w dalszym ciągu. Rozdział nie powinien przekraczać 15 stron, treść poszczególnych podpunktów w rozdziale powinna być równomiernie rozłożona, nie przekraczająca 5 stron.
- 5) Przed tytułami podrozdziałów (u góry strony) oraz za nimi (u dołu strony) powinny znajdować się, co najmniej trzy wiersze tekstu.
- 6) Nie zaczynamy rozdziału tabelą.

Tabele

- 1) Tabele – w tekście należy umieścić odniesienie do zamieszczonej tabeli, następnie analizę i interpretację informacji wynikających z danych zawartych w tabeli.
- 2) W tabeli:
 - jeżeli zamieszczamy dane obejmujące określony horyzont czasowy – lata, kwartały należy najpierw (od lewej) umieścić okresy wcześniejsze, potem późniejsze,
 - tekst w główkach - wyrównany do środka,
 - tekst w boczku tabeli – wyrównany do lewej,
 - tekst w kolumnach tabeli – wyrównany do środka lub wyrównany do prawej (to zależy od tego, co jest w tabeli, jak dużo zawiera cyfr – zawartość powinna być czytelna i estetyczna),
 - liczby całkowite zawierające więcej niż 4 cyfry, powinny być dzielone jednym odstępem, na grupy 3-cyfrowe licząc od prawej strony,
 - napis pod tabelą (źródło) – czcionka o dwa numery mniejsza niż w tabeli.
- 3) Każda tabela powinna być opatrzona:
 - numerem: np. Tabela 1 (bez kropki na końcu) według kolejności w całej pracy, zapis po prawej stronie nad tabelą na górze,
 - tytułem – **nad tabelą** wyrównanym do lewej, bez kropki na końcu,
 - źródłem – zapisanym pod tabelą w formie powołania się na piśmiennictwo lub w przypadku, gdy tabela została skonstruowana samodzielnie przez autora należy wskazać jako źródło: opracowanie własne na podstawie.....

- w tabeli można pogrubiać niektóre linie np. w główce, w ostatnim wierszu, (gdy stanowi on podsumowanie). Można cieniować główkę, boczek – należy to jednak robić z umiarem,
 - ważne jest, aby tabela była czytelna, przejrzysta i estetyczna.
 - w przypadku obszernych tabel (zawiera dużo liczb, danych) należy w celu uzyskania czytelności zawartości tabeli zmniejszyć w niej czcionkę.
- 4) Tabele w całej pracy powinny być opisywane w jednolity, ogólnie przyjęty sposób,
- 5) Tabela powinna być zawarta na jednej stronie (nie dzielić tabel).

Przykład:

Tabela 1

Struktura zatrudnienia pracowników Bols Sp. z o.o. według wieku

Wiek zatrudnionych w latach	31.12.2005		31.12.2006		31.12.2007	
	Zatrudnienie w osobach	%	Zatrudnienie w osobach	%	Zatrudnienie w osobach	%
Do 25 lat	7	20	7	20	7	20
26-35 lat	5	14	5	14	5	14
36-45 lat	6	17	6	17	6	17
45-55 lat	8	23	8	23	8	23
56 lat i więcej	9	26	9	26	9	26
Razem	35	100	35	100	35	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych firmy Bols Sp. z o.o.

W przypadku tablic zawierających dane finansowe zapisywane w jednostkach pieniężnych, bądź wielocyfrowe zapisy, lepiej jest zapis z danymi w kolumnach wyrównać do prawej, ponieważ umożliwia to bardziej czytelną i przejrzystą prezentację danych.

Przykład:

Tabela 2

Zestawienie pasywów spółki XYZ w latach 2004-2006 (w zł)

L.p.	Wyszczególnienie	2004	2005	2006
A	Kapitał własny, w tym	321 403	76 174	364 640
I	Kapitał podstawowy	150 958	321 403	76 174
II	Zysk (strata) z lat ubiegłych	170 445	245 229	288 466
B	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania, w tym:	202 797	165 684	161 058
I	Rezerwa na zobowiązania	-	-	-
II	Zobowiązania długoterminowe	-	-	-
III	Zobowiązanie krótkoterminowe, w tym:	202 798	165 684	161 058
1	Wobec pozostałych jednostek, tym:	188 721	151 469	146 843
a)	Z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń	84 9778	62 856	55 468
b)	Z tytułu wynagrodzeń	15 968	-	-
c)	Zobowiązania wewnątrzzakładowe	82 544	82 543	82 544
d)	Inne	5 232	6 069	8 832
2	Fundusze specjalne	14 076	14 215	14 215
IV	Rozliczenia międzyokresowe	-	-	-
PASYWA RAZEM		524 200	241 858	525 698

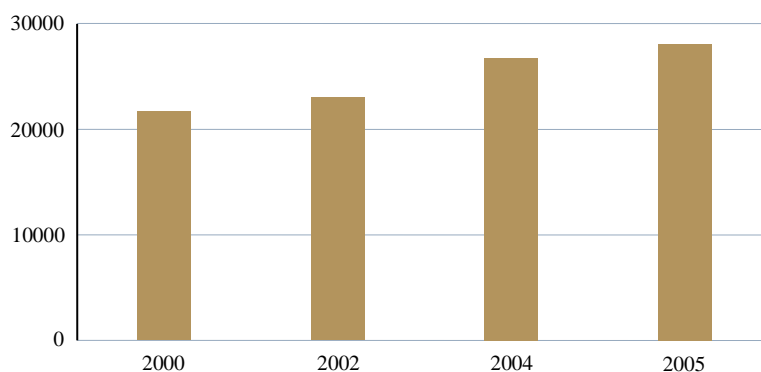
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych spółki XYZ

Ważne - w sytuacji, gdy w tabeli prezentujemy wskaźniki struktury lub wskaźniki dynamiki, to piszemy je z jednym miejscem po przecinku.

Rysunki:

- 1) prezentacja graficzna (wykresy, schematy, mapy, ryciny, kartogramy, histogramy, i inne) opisujemy jako **rysunek**,
- 2) w tekście należy umieścić odniesienie do rysunku, następnie analizę i interpretację zawartości rysunku,
- 3) rysunki w całej pracy powinny być opisywane w jednolity sposób.
- 4) każdy rysunek należy opatrzyć:
 - numerem (np. Rys. 1) umieszczonym pod rysunkiem, według kolejności w całej pracy,
 - tytułem – umieszczonym za numerem rysunku, wyśrodkowanym, bez kropki na końcu,

- źródłem – zapisanym pod tytułem rysunku w formie powołania na piśmiennictwo lub w przypadku gdy rysunek został opracowany samodzielnie przez autora, w postaci: opracowanie własne na podstawie...

Rys. 1. Produkt narodowy brutto w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2005 (ceny bieżące)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego RP 2007,
GUS, Warszawa 2007

Przypisy:

- 1) **wydawnictwo zwarte** - opracowanie jednego autora: w tekście w powołaniu się na literaturę podajemy nazwisko autora napisane KAPITALIKIEM (dużymi literami), rok wydania i nr stron w przypadku czasopism, np.:
(KRASKA 2000, s.120-124),
[w przypadku powtórnego powołania się na danego autora - powtarzamy ten sam przypis]
- 2) **jeżeli przywołano kilka prac jednego autora opublikowanych w tym samym roku**, należy rozróżnić je, uzupełniając rok wydania małymi literami: a, b, c, *na przykład*: (KRASKA 2000a),
- 3) **w przypadku wykorzystania pozycji dwóch autorów** piszemy oba nazwiska i rok, np.:
(OCHOCKI, WOJNACKI 2002), natomiast w przypadku trzech i więcej autorów – nazwisko pierwszego oraz dopisek i in., przykład: (SOSNOWSKA i in. 2003),
- 4) **Źródła internetowe** należy podawać jako przypis dolny, z podaniem adresu i daty – przykład: <http://www.econom.com>. 2008.04.10.

- 5) **Dokumenty, akty prawne, czasopisma** piszemy kursywą w nawiasie np. (*Ekonomista...2002*),
- 6) w **przypadku prac zbiorowych**, zamiast nazwiska autora przytacza się pełny lub skrócony tytuł pracy (*Przedsiębiorczość...2002, s. 45*)
- 7) źródła pod tabelami, rysunkami – czcionka 10

Akapity:

- 1) akapity powinny zawierać więcej niż jedno zdanie,
- 2) akapity rozpoczynają nową myśl,
- 3) szerokość akapitu (tabulatorem)– 1,2 cm

Daty:

- 1) w tekście zasadniczym daty zapisujemy: dzień – cyframi, miesiąc – słownie, rok – cyframi, np. 23 maja 2008 r.,
- 2) w materiałach uzupełniających, np. w tabelach daty pisze się cyframi, przedzielając kropkami: 23.05.2008 r.,
- 3) oznaczeń roku nie należy skracać do dwóch ostatnich cyfr,
- 4) daty stanowiące ramy chronologiczne wydarzenia łączymy następująco: 2002-2006,
- 5) okresy obejmujące okres dwóch następujących po sobie lat zapisujemy: 2007/2008,
- 6) w określeniach dziesięcioleci stosuje się zapis: ...w latach 80., na przełomie lat 80. i 90.,
- 7) czas – w przypadku podawania godziny – oddzielamy godzinę i minuty kropkami, np. 17.30.

Liczebniki:

- 1) w tekście zasadniczym cyfry od 1 do 9999 zapisujemy cyframi (ale nie zawsze – np. dwudziestu pięciu studentów), natomiast od 10 000 stosujemy zapis cyfrowo-słowny, np. 10 tysięcy dolarów,
- 2) w materiałach uzupełniających liczebniki podajemy cyframi (w tabelach, na rysunkach),
- 3) symbole matematyczne we wzorach podajemy kursywą,
- 4) znaki podstawowych działań matematycznych stosowane we wzorach oddzielamy z obu stron spacjami,.

Wyliczanie:

1) jeżeli do wyliczania używamy:

A.	Wielkiej litery z kropką	Tekst zaczynamy wielką literą,
V.	Cyfry rzymskiej z kropką	Tekst zaczynamy wielką literą,
2.	Cyfry arabskiej z kropką	Tekst zaczynamy wielką literą,
a.	Małej litery z kropką	Tekst zaczynamy wielką literą,
a)	Małej litery z nawiasem okrągłym	tekst zaczynamy małą literą
1)	Cyfry arabskiej z nawiasem okrągłym	tekst zaczynamy małą literą

2) konsekwentnie stosować daną, przyjętą formę wyliczania – np. do wyliczenia większych agregatów - liczby, przy wyliczaniu zawartości tych agregatów - litery, itd.

Numerowanie stron:

- 1) numery stron umieszczamy na dole strony - wyrównanie do prawej strony,
- 2) numerowanie rozpoczynamy od pierwszej strony, tj. od strony tytułowej, na której nie umieszczamy numeru strony,
- 3) numery wpisywane powinny być od drugiej strony,

Wymagania techniczno – organizacyjne

- Student ma obowiązek przedstawienia promotorowi ostatecznej wersji pracy bez błędów językowych, ortograficznych i gramatycznych, co najmniej na dwa tygodnie przed złożeniem pracy w Dziale Studiów.
- Praca licencjacka/magisterska, w wersji zaakceptowanej przez promotora, powinna być złożona w oprawie introligatorskiej w trzech egzemplarzach i wersji elektronicznej w Dziale Studiów, egzemplarze pracy muszą być podpisane przez promotora na stronie tytułowej.
- Ocena pracy dyplomowej dokonywana jest przez promotora i recenzenta.
- Praca podlega recenzji przez osobę posiadającą tytuł profesora wyznaczoną przez Dziekana.
- Student ma obowiązek złożenia pracy dyplomowej w terminie ustalonym przez Dziekana: termin złożenia prac dyplomowych oraz terminy egzaminów dyplomowych są podawane studentom do wiadomości w Organizacji danego roku akademickiego na stronie internetowej Uczelni najpóźniej do 15 września roku poprzedzającego nowy rok akademicki.

- Obrony prac złożonych po pierwszym terminie wyznaczonym w Organizacji roku akademickiego odbywają się w drugim terminie, który może być ustalony nie wcześniej niż po upływie jednego miesiąca i nie później niż po upływie trzech miesięcy od daty pierwszego egzaminu zgodnie z harmonogramem określonym przez Dziekana.

Organizacja egzaminu dyplomowego

Założenia ogólne

- Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego jest:
 - uzyskanie zaliczeń przedmiotów i złożenie egzaminów ze wszystkich przedmiotów określonych w programie studiów; potwierdzeniem tego jest złożenie indeksu w Dziale Studiów wraz z karta egzaminacyjna na dwa tygodnie przed planowanym terminem obrony,
 - uzyskanie pozytywnych ocen pracy dyplomowej
 - uzyskanie podpisów w karcie obiegowej studenta.
- Egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją powołaną przez Dziekana; w skład komisji wchodzi: przewodniczący komisji egzaminacyjnej, promotor oraz recenzent pracy. W skład komisji wchodzi co najmniej jeden pracownik naukowy z tytułem profesora.
- Termin egzaminu dyplomowego wraz z pełnym składem komisji egzaminacyjnej jest podawany przez Dziekana, co najmniej na tydzień przed obroną.

Zakres obowiązującego materiału

- Egzamin obejmuje podaną do wiadomości problematykę studiów ujętą w 30 pytań kierunkowych i 30 pytań specjalnościowych dla studiów licencjackich; 30 pytań kierunkowych, 15 pytań z przedmiotów modułu i 15 pytań z profilu dyplomowania dla studiów magisterskich.
- Na egzaminie studentów obowiązuje prezentacja pracy i odpowiedź na trzy pytania: jedno kierunkowe i 2 specjalnościowe dla studiów licencjackich, dla studiów magisterskich: 1 kierunkowe, 1 z przedmiotów modułu, 1 z profilu dyplomowania. Egzamin dyplomowy jest pozytywnie zdany, gdy odpowiedź na każde z pytań będzie oceniona co najmniej na ocenę dostateczną.
- Pytania egzaminacyjne powinny być podane do wiadomości studentom do końca stycznia bieżącego roku akademickiego.

wzór strony tytułowej (w języku polskim i angielskim)

WYŻSZA SZKOŁA INFORMATYKI I ZARZĄDZANIA
im. Prof. Tadeusza Kotarbińskiego z siedzibą w Olsztynie
WYDZIAŁ NAUK TECHNICZNYCH I SPOŁECZNYCH
STUDIA PIERWSZEGO/DRUGIEGO STOPNIA
Kierunek: Ekonomia (Zarządzanie)
Specjalność/Profil dyplomowania:

Imię i Nazwisko autora (*czcionka „15”*)

Tytuł pracy (*czcionka „18”*)

Praca licencjacka / magisterska napisana
pod kierunkiem.....
tytuł naukowy, imię i nazwisko promotora

Olsztyn rok

**KOTARBINSKI UNIVERSITY OF INFORMATION TECHNOLOGY
AND MANAGEMENT IN OLSZTYN
FACULTY OF TECHNICAL AND SOCIAL SCIENCES
BACHELOR/MASTER STUDIES
Field of study: Economics/Management
Field of specialization:**

Imię i Nazwisko autora (czcionka „15”)

Tytuł pracy (czcionka „18”)

Bachelor's/ Master's thesis written under the
supervision of

tytuł naukowy, imię i nazwisko promotora

Olsztyn

Spis treści (w języku polskim i angielskim)	str.
Streszczenie (w języku polskim i angielskim)	5
Wstęp	7
1. Rozdział teoretyczny.....	10
1.1.	10
1.2.	16
1.3.	25
2. Rozdział teoretyczny	30
2.1.	31
2.2.	32
2.3.	33
3. Wyniki badań własnych	35
3.1.	35
3.2.	38
3.3.	40
4. Wyniki badań własnych	42
4.1.	42
4.2.	44
4.3.	50
5. Podsumowanie i/lub wnioski.....	55
Piśmiennictwo	57
Spis tabel	58
Spis rysunków	59
Aneks	60

Szczegółowa zawartość wstępu i podsumowania oraz przygotowanie zestawienia piśmiennictwa

Wstęp powinien zawierać:

I. Uzasadnienie wyboru tematu pracy

- Przesłanki ogólne:
 - uściślenie zakresu adekwatności i zastosowalności poszczególnych teorii do potrzeb praktyki,
 - wzbogacenia dotychczasowej wiedzy o poszczególnych przejawach życia społecznego przez uzupełnienie jej nowymi danymi i wynikającymi z nich wnioskami,
 - opisu i analizy nowych, nie zbadanych i nie opisanych w pełni, zjawisk życia społeczno-gospodarczego.
- Motywy subiektywne:
 - osobiste zainteresowania,
 - posiadanie interesujących materiałów,
 - zapotrzebowanie instytucjonalne itp.

Uzasadnienie dokonanego wyboru tematu pracy, powinno być zbiorem argumentów, przekonujących czytającego o tym, że podjęcie takiego tematu było konieczne gdyż:

- 1) prowadzi do wykazania słuszności i aktualności pewnej teorii naukowej, co zostanie wsparte przykładami z praktyki,
- 2) wzbogaca dotychczasową wiedzę na dany temat o nowe obserwacje i wnioski,
- 3) rozszerza wiedzę o nowych zjawiskach i procesach, poszerza obszar dotychczasowej penetracji naukowej,
- 4) sprzyja realizacji osobistych zainteresowań, lecz w ogólniejszym interesie.

Z kwestią uzasadnienia wyboru tematu pracy, ściśle wiąże się potrzeba sprecyzowania celów pracy (badań).

- ### II. Proces identyfikacji celów.
- Należy sformułować **cel główny** – określić jednoznacznie co autor chce w pracy wykazać, osiągnąć i **cele cząstkowe (pomocnicze, etapowe)**, które mają doprowadzić do realizacji celu głównego.

W literaturze przedmiotu wyróżnia się następujące cele (Sołoma L.):

- 1) deskryptywne (opisowe),
- 2) predyktystyczne (prognostyczne),
- 3) eksplanacyjne (wyjaśniające),
- 4) oceniające (szacujące).

III. Sformułowanie hipotezy. Hipoteza to przypuszczenie lub domysł dla określenia lub wyjaśnienia czegoś, założenie oparte na prawdopodobieństwie, wymagające sprawdzenia, mające na celu odkrycie nieznanych zjawisk lub praw, która wymaga sprawdzenia (weryfikacji) w kolejnych rozdziałach. Hipoteza nie może stanowić powtórzenia ogólnie znanych praw, nie wymagających udowodnienia. Tworzenie hipotez, jako określonego naukowego domysłu, może następować w drodze:

- 1) inspiracji pochodzącej z literatury,
- 2) wysnuwania wniosków z istniejącej już teorii,
- 3) uogólniania zebranych danych cząstkowych (np. na podstawie materiałów statystycznych),
- 4) wysnuwania wniosków na bazie własnego doświadczenia życiowego (intuicyjnie)

IV. Przedmiot badań, zakres czasowy, przestrzenny i merytoryczny pracy.

Przedmiotem badań w przypadku nauk ekonomicznych mogą być:

- 1) podmioty życia gospodarczego,
- 2) instytucje gospodarcze,
- 3) zjawiska i procesy gospodarcze.

Analizując **zakres merytoryczny** pracy należy streścić/opisać **zawartość pracy**.

Przykład opisu zawartości pracy.

Praca składa się z pięciu części.

We **wstępie** przedstawiono uzasadnienie wyboru tematu, zakres merytoryczny, czasowy i przestrzenny, cel główny i cele cząstkowe, hipotezę oraz metody badań.

Cele i metody analizy przedsiębiorstwa oraz zadania, jakie powinna spełniać analiza ekonomiczno-finansowa zaprezentowano w **rozdziale pierwszym**. Przedstawione zostały rodzaje analizy ekonomiczno-finansowej klasyfikowanej według różnych kryteriów. Rozdział zamyka opis źródeł, z których pozyskiwane są niezbędne dla prowadzonych badań i analiz informacje ekonomiczne oraz finansowe.

W drugim rozdziale dokonano charakterystyki firmy XYZ. Przedstawiona została historia firmy, profil działalności, opisano produkty oraz organizację przedsiębiorstwa. Dokonano prezentacji otoczenia konkurencyjnego firmy oraz miejsca, jakie przedsiębiorstwo zajmuje na rynku. Zaprezentowane zostały cele firmy, w tym również znaczenie przypisywane prowadzonej analizie ekonomiczno-finansowej w realizacji tych celów.

Analiza sytuacji ekonomicznej oraz finansowej przedsiębiorstwa XYZ w latach 2002-2006 została zaprezentowana **w rozdziale trzecim**. Badanie przeprowadzone zostało z wykorzystaniem dokumentacji ekonomiczno-finansowej, dzięki czemu możliwe było przedstawienie wielu istotnych dla rozwoju firmy informacji. W rozdziale tym zaprezentowano najważniejsze z punktu widzenia analizy dotychczasowej działalności i prognoz wskaźniki oraz dokonano na ich podstawie oceny sytuacji ekonomicznej i finansowej przedsiębiorstwa.

W podsumowaniu i wnioskach końcowych zaprezentowano wszystkie ważniejsze problemy badawcze podejmowane w pracy. Określono sposób i stopień rozwiązania podjętych problemów. Potwierdzono osiągnięcie celu określonego we wstępie, podano informacje o zagadnieniach, których w pracy nie zbadano a także wskazano co w przyszłości należałoby poddać badaniom.

V. Charakter i rodzaj wykorzystywanych źródeł, metody i techniki badawcze.

Przez metodę naukową należy rozumieć sposoby postępowania oraz środki poznawcze stosowane w celu zdobycia prawdziwej wiedzy o badanym przedmiocie.

Metoda stosowana w naukach ekonomicznych ma ogólne, właściwe wszystkim naukom społecznym cechy charakterystyczne, oraz wynikające z nauk ekonomicznych i orientacji metodologicznej w ramach poszczególnych kierunków i szkół.

Wyróżniamy **cztery etapy postępowania badawczego**, prowadzone przy użyciu różnych metod i środków poznawczych:

- 1) obserwacja rzeczywistości i wnioskowanie,
- 2) formułowanie hipotez naukowych,
- 3) konkretyzacja hipotez,
- 4) weryfikacja hipotez z rzeczywistością.

Najczęściej w naukach ekonomicznych stosuje się następujące metody, które są wykorzystywane do realizacji przedstawionych celów i weryfikacji hipotez:

- 1) **metody służące zgromadzeniu materiału badawczego**: studia literaturowe, metoda dokumentacyjna, metoda kwestionariusza, metoda ekspercka itp.,

- 2) **metody porządkowania i przetwarzania informacji:** metoda PEST, SWOT, TOWS (analiza mikro i makro otoczenia), metoda analizy pięciu sił konkurencyjnych wg M. Portera, metody statystyczne (opis statystyczny, analiza dynamiki, korelacji i regresji), metoda studium przypadku, metoda metaanalizy (najczęściej przybiera postać przeglądu systematycznego literatury z jakiegoś obszaru wzbogaconego o analizę statystyczną, uzyskanych wcześniej wyników, wnioskowanie i podsumowanie).

Techniki badań

W metodologii dosyć często te dwie kategorie metody i techniki używane są zamiennie. Należy jednak przyjąć, iż techniki to bardziej uszczegółowiony i narzędziowy sposób zastosowania określonej metody. Wg J. Szczepańskiego przez **techniki badawcze** rozumiemy zespół czynności związanych z różnymi sposobami przygotowania i przeprowadzenia badań społecznych.

Przedmiot badań oraz zakres i metody badań mają na celu wprowadzenie do omawianej problematyki.

VI. **Podsumowanie** pracy powinno stanowić syntezę tego, do czego doszedł w swej pracy autor. Powinno być zwięzłym podsumowaniem pracy, a nie zbiorem ogólników. Należy przypomnieć co było celem pracy, czy cele zdaniem autora, zostały zrealizowane, czy hipoteza założona we wstępie została odrzucona czy potwierdzona oraz co wynika z przeprowadzonych badań czyli do jakich wniosków doszedł autor. Wnioski powinny:

- 1) opierać się na przeprowadzonych badaniach,
- 2) podsumowywać osiągnięte wyniki badań,
- 3) wykrywać i formułować zależności wpływające na badany problem,
- 4) wykazywać i uwypuklać zależności między badanymi zagadnieniami, zjawiskami czy obiektami,
- 5) ustalić związki między badanymi zagadnieniami, wielkościami,
- 6) proponować problematykę dalszych badań w omawianym zakresie oraz zmian stosowanych metod badawczych,
- 7) wskazywać możliwości zastosowania w praktyce otrzymanych wyników badań.

Bibliografia

W bibliografii umieszcza się prace przywołane w tekście przynajmniej raz (**wszystkie wymienione w pracy pozycje literatury muszą znaleźć się w bibliografii**). Zestawienie piśmiennictwa podaje się w porządku **alfabetycznym**, **bez numerowania** według następującego schematu:

- **wydawnictwo zwarte (opracowanie jednego autora)** - należy podać kolejno: nazwisko autora i pierwszą literę jego imienia (dużymi literami), rok wydania, tytuł pozycji zapisany *kursywą*, wydawnictwo oraz miejsce wydania.

Przykład:

KRASKA W. 2000. *Teoria i praktyka badań przedsiębiorstw*. PWN, Warszawa.

LEWANDOWSKI B. 2003. *Podstawy analiz ekonomicznych*. Wydawnictwo AE im. Adamieckiego, Katowice (*czcionka 12*).

- **wydawnictwo zwarte (opracowanie kilku autorów)** - należy podać kolejno: nazwiska wszystkich autorów i pierwsze litery ich imion (dużymi literami), rok wydania, tytuł pozycji zapisany *kursywą*, wydawnictwo oraz miejsce wydania.

Przykład:

OCHOCKI M., WOJNACKI A. 2002. *Procesy rozwoju a analiza finansowa*. Difin, Warszawa.

- **wydawnictwo zwarte (praca zbiorowa pod redakcją jednego z autorów)** - należy podać kolejno: tytuł pozycji napisany *kursywą*, skrót Red., nazwisko i pierwszą literę imienia redaktora, rok wydania, wydawnictwo oraz miejsce wydania, np.:

Innowacje w działalności przedsiębiorstw. Red. JANKOWIAK W. 2005. PWE, Warszawa.

- **określona część lub rozdział pracy zbiorowej** - należy podać kolejno: nazwisko autora i pierwszą literę jego imienia, rok wydania, tytuł podrozdziału zapisany *kursywą*, wydawnictwo, miejsce wydania oraz numery stron.

Przykład:

SARNACKA S. 2000. *Metodyka analiz*. w: KARPIŃSKI A. *Rola analizy ekonomicznej w podejmowaniu decyzji*. PWN, Warszawa, s. 36-60.

- **artykuł zamieszczony w czasopiśmie** - należy podać kolejno: nazwisko autora i pierwszą literę jego imienia, rok wydania, tytuł artykułu napisany *kursywą*, a następnie tytuł lub obowiązujący skrót tytułu czasopisma, tom, numer, zeszyt (w nawiasie) oraz strony, które dany artykuł obejmuje.

Przykład:

ZIENKIEWICZ B. 2003. *Analizy i procesy kontroli w przedsiębiorstwie*. Ekonomista, nr 3, s.5-7.

Ważne

Źródła internetowe należy podawać jako przypis dolny, z podaniem adresu i daty, np.:

<http://www.econom.com>. 2008.04.10.

Spis tabel

Tabela 1. Pracujący w firmie XYZ w latach 2002-2006) 15

Tabela 2. Zestawienie aktywów i pasywów w firmie XYZ..... 17

Spis rysunków

Rys. 1. Struktura zatrudnienia w firmie XYZ w latach 2002-2006 14

Rys. 2. Udział funduszy własnych w finansowaniu inwestycji 18

Załączniki

Załącznik 1. Ankieta badania przedsiębiorczości 22

Załącznik 2. Certyfikat jakości ISO 3

Literatura

- GAZDA Z. 2005. *Poradnik metodyczny i przewodnik bibliograficzny do pisania prac dyplomowych na kierunku ekonomia*. Wyższa Szkoła Ekonomii i Administracji w Kielcach, Kielce.
- HELLER J., BUSZKO A., OSTROWSKA A. 2005. *Informator na temat wymagań stawianych pracom dyplomowym (magisterskim i licencjackim) pisany w KATEDRZE MAKROEKONOMII I DOKTRYN EKONOMICZNYCH na WYDZIALE NAUK EKONOMICZNYCH UWM*. Wyd. UWM, Olsztyn.
- URBAN S., ŁADOŃSKI W. 2006. *Jak napisać dobrą pracę magisterską*. Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław.
- WĘGLIŃSKA M. 2007. *Jak pisać pracę magisterską*. Oficyna wydawnicza „Impuls”, Kraków.
- ZENDEROWSKI R. 2007/2008. *Praca magisterska. Jak pisać i obronić. Wskazówki metodologiczne*. CeDeWu.PL Wydawnictwa Fachowe, Warszawa.